
אנחנו נשמור על הזכויות שלך

מדריך לאישה בהליכי גירושין בישראל

לבירור הלשכה הקרובה לביתך:

03-6923791

4-5	ברכות מיו"ר ויצו ישראל ויו"ר האגף לקידום מעמד האישה
6-7	הקדמה
8	מבוא
9	גירושין- היכן מתחילים?
12	משמורת וחלוקת אחריות הורית
13	מזונות ילדים
14	מזונות אישה
14	זכויותיה של אישה על פי הדין העברי
15	חלוקת רכוש
18	הסכמים
20	זכויותיה של הידועה בציבור
22	אלימות במשפחה
24	רשימת לשכות משפטיות

נשים יקרות,

ויצו ישראל מתכבדת להגיש לכן מדריך זכויות זה, אשר הופק ונערך על ידי מערך הסיוע המשפטי באגף לקידום מעמד האישה בויצו ישראל. אחוז הגירושין בחברה הישראלית נמצא במגמת עליה. הליך גירושין הוא הליך קשה ומורכב בפן האישי, הנפשי, הפיזי והממוני, ויש לו השפעה רבה על עתיד כל אחת ואחד מחברי המשפחה. ישנן דרכים רבות לסיים את פרק הנישואין ויש חשיבות רבה להכרת והבנת כל האפשרויות.

ויצו, כתנועת נשים הפועלת לשינוי חברתי ומתן מענה לצרכים המשתנים בחברה הישראלית, הקימה לפני עשרות שנים מערך לסיוע משפטי לנשים, כדי לסייע להן בהליכי הגירושין ולאפשר להן לממש את הזכויות המוקנות להן בחוק.

מדריך זה מביא בפניכן את כל הסוגיות והנושאים, כמו גם הזכויות והאפשרויות העומדות בפני נשים היוצאות למסע שסופו גירושין.

המדריך אינו מהווה תחליף לייעוץ משפטי אותו ניתן לקבל בלשכות המשפטיות בסניפי ויצו ברחבי הארץ.

אני מבקשת להודות לעו"ד אורי טורקיה שלם ולכל מי שסייע בידה בהפקת מדריך חשוב זה.

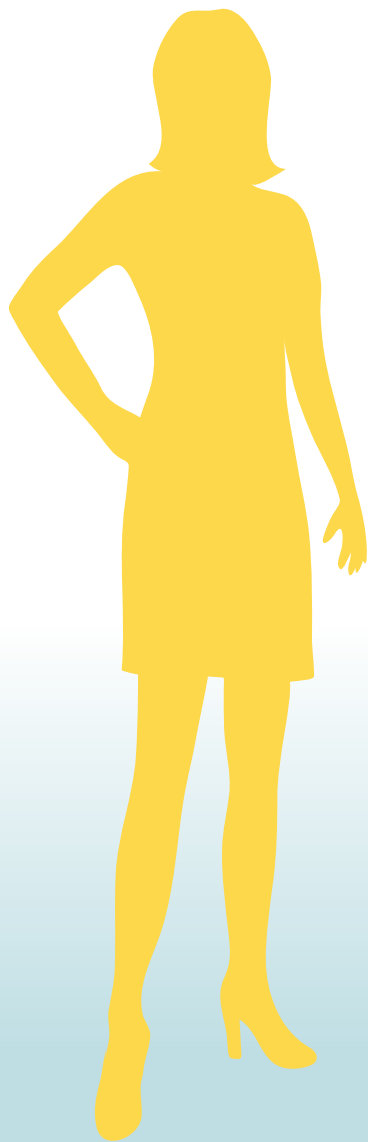
בברכה,

גילה אשרת
יו"ר ויצו ישראל

"הכאן ועכשיו הוא כל מה שיש לנו, ואם נעשה זאת כמו שצריך, זה כל מה שאנו צריכים"

אן ריצ'רדס

גאה, כאן ועכשיו, לחלוק איתכן את מדריך הזכויות, פרי עבודתן היסודית, המפורטת והעדכנית של עו"ד אורי טורקיה שלס, מנהלת מערך הסיוע המשפטי באגף לקידום מעמד האישה בויצו, ועו"ד אלינה פינקלשטיין-להב, עו"ד עצמאית ממשרד עורכות הדין שי-להב שעשתה עבודתה המקיפה במקצועיות, במסירות ובהתנדבות. תודה על מדריך זה, שבזכותכן מעניק לנשים בהליכי גירושין מידע חשוב וזמין, כתובת לאן לפנות, כוח ויכולת להכיר ולעמוד על זכויותיהן, כדי להשיג את המיטב, למנוע סכסוכים מיותרים, למזער ולצמצם מצבים קשים, הוצאות כספיות וסבל מיותר לבני הזוג ולילדיהם.

כולי תקווה שמדריך זה יגיע לכל אישה הזקוקה למידע, כדי להקל עליה במציאת הדרך הנכונה ולצאת מהמשבר עם סיכויים טובים יותר להסכמות הדדיות. כי זאת הזכות של כל אישה לדעת, להבין טוב יותר, לקחת את מה שמתאים לה כאן ועכשיו בעת משבר ולבחור את האפשרות הטובה ביותר עבורה.

תודה על הזכות להודות לצוות האגף לקידום מעמד האישה, על עבודתן ותרומתן היומיומית, למען הנשים ולמען כולנו כחברה.

בהוקרה ובהערכה רבה,

אתי בורקין

יו"ר האגף לקידום מעמד האישה
ויצו ישראל

הקדמה

מדריך זה הופק ונערך על ידי מערך הסיוע המשפטי באגף לקידום מעמד האישה ביוצו ישראל, במטרה לסקור את הסוגיות והנושאים המעסיקים נשים העומדות בפני הליך גירושין ולספק להן ידע בסיסי בדבר זכויותיהן והאפשרויות העומדות בפניהן. **מאז הקמת מדינת ישראל, מובילה ויצו שינוי חברתי - משפטי במעמדן של נשים בישראל. מערך הסיוע המשפטי לנשים הוקם כבר בתחילת שנות החמישים במטרה לסייע לנשים בהליכי גירושין ולוודא כי הן מודעות לזכויותיהן המשפטיות. כיום, מטרת מערך הסיוע המשפטי היא בראש ובראשונה לסייע לנשים ברגעי משבר באמצעות מתן אינפורמציה אודות זכויותיהן והדרכים העומדות בפניהן לפתרון המשבר. על מנת להשיג את המטרה, מציע המערך המשפטי של ויצו מעטפת הוליסטית של שירותים - ייעוץ משפטי ראשוני, גישור, טיפול רגשי ועוד. החשוב והמשמעותי ביותר מבין שירותי מערך הסיוע הוא ייעוץ משפטי ראשוני, המסופק לציבור הנשים באמצעות כ-30 לשכות משפטיות הפרוסות ברחבי הארץ, מן ועד אילת. הלשכות מספקות ייעוץ משפטי ראשוני לנשים בתחומים הקשורים בדיני משפחה ודיני עבודה, באמצעות מערך רחב היקף של עורכי דין מומחים מתנדבים. הייעוץ המשפטי מעניק לנשים את הכוח והיכולת לעמוד על זכויותיהן באמצעות ידע וכלים משפטיים ולא פחות חשוב, איך להימנע מטעויות נפוצות הנגרמות מהקשבה להמלצות מסביבתן הקרובה (לא אנשי מקצוע). הייעוץ ניתן במחיר סמלי. לביורר הלשכה הקרובה ניתן לפנות לטלפון 03-6923791 או לחפש תחת "ויצו לשכות משפטיות". לצד הייעוץ המשפטי, בחלק ניכר מהלשכות המשפטיות מופעלים שירותי גישור, המאפשרים לבני זוג במשבר ו/או בהליכי פרידה להגיע להסכמות הדדיות ללא הצורך להתדיין בבתי משפט. גישור מהווה לעיתים קרובות פתרון מאוזן, מכבד, מהיר וזול בהרבה מהתדיינות בבתי המשפט ולכן אנו רואות חשיבות**

בקיודומו במסגרת מערך הסיוע המשפטי. כמו כן, בחלק מן הלשכות מופעל **מערך טיפולים רגשיים**, המהווה אף הוא סיוע ומסלול התערבות לצד או במקום הליך משפטי עבור נשים או בני זוג במשבר. המתנדבות בלשכה מסייעות גם בליווי נשים בהליכי פרידה אשר זקוקות לכתף תומכת ולחיזוק. לאחר הייעוץ הראשוני בלשכה, זכאיות הפונות לפנות אל עורכי הדין המתנדבים במערך לצורך ליווי וייצוג באופן פרטי במחיר מוזל, "חברתי", שנקבע על ידי ויצו ומוענק לכל פונה שנעזרה במערך הסיוע המשפטי. **מערך הסיוע המשפטי מופעל מתוך השקפת עולם הוליסטית, אשר מבקשת לתת פתרונות מגוונים לנשים בתקופות משבר ובפרט בכל הנוגע למשברים בחיי הנישואים או במסגרת יחסי עבודה. מערך הסיוע המשפטי פועל במדינות שונות במטרה להנגיש את השירות לכמה שיותר נשים, מכמה שיותר פלחי אוכלוסייה וגיל, ולהוות לנשים מקום בטוח שבו הן יכולות לקבל מידע וסיוע משפטי. שירותי מערך הסיוע המשפטי פתוחים בפני נשים באשר הן, ללא התייחסות למצבן הסוציו-אקונומי. נשים רבות אינן מודעות לזכויותיהן ולאפשרויות העומדות בפניהן ואנו מבקשות להוות להן כתובת ולשרטט להן מפת דרכים בדרך למימוש זכויותיהן. אנו מקוות שתמצאו עניין במדריך זה, תיעזרו בו ותפיקו ממנו ערך. יובהר, כי כל האמור במדריך זה אינו בגדר ייעוץ משפטי ואינו תחליף לייעוץ משפטי פרטני וממצה על ידי עורך דין. המידע במדריך זה הינו כללי ומעודכן בהתאם לדין הנהוג נכון לינואר 2019. נבקש להודות תודה מיוחדת לעורכת דין אלניה פינקלשטיין-להב, ממשרד עורכי דין שי-להב, עורכת דין המתמחה בדיני משפחה, על תרומתה האדירה בהתנדבות במחקר ובכתיבה של מדריך זה.**

בברכה,
אורי טורקיה שלס, עו"ד
מנהלת מערך הסיוע המשפטי

חשוב לדעת שביולי 2016 נכנס לתוקפו החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה. חוק זה שינה את המצב המשפטי שהיה קיים עד אז, וקבע שאדם המעוניין לנקוט בהליכים משפטיים בסכסוכי משפחה, לא יכול לעשות כן בטרם קיים הליך של יישוב סכסוך באמצעות יחידת הסיוע שליד בית המשפט לענייני משפחה או בית הדין הרבני. המטרה היא להימנע מניהול הליך משפטי, ולסיים את הסכסוך בדרך של מ"מ. במילים פשוטות, החוק קבע שללא בחינה של האפשרות לקיים גישור בין הצדדים להליך הגירושין ולהגיע להסכמות ביניהם, לא ניתן יהיה לפתוח בהליך משפטי (תביעה).

הליך הגירושין הינו הליך קשה ומורכב מהפן האישי, הנפשי, הפיזי והממוני. בין אם את יזמת את הגירושין ובין אם הצד השני הוא שיזם, חשוב שתנסי לדאוג למציאת מערכת תמיכה, שתלווה אותך עד להגעתך לחוף מבטחים – בני משפחה, חברים, אנשי טיפול וכדומה.

זאת ועוד, בטרם קבלת החלטות הרות משקל, מומלץ להיוועץ בעו"ד המתמחה בתחום דיני המשפחה. את הליך הפרידה והגירושין ניתן להסדיר באמצעות הסכם גירושין או בדרך של ניהול הליכים משפטיים, שבסופם יוכרעו כל העניינים שבמחלוקת על ידי ערכאות השיפוט. כפי שנפרט בהרחבה בהמשך, בישראל קיימות שתי מערכות שיפוט העוסקות בדיני משפחה ובהליכי גירושין - בתי הדין הרבניים ובתי המשפט לענייני משפחה. ישנם עניינים שנמצאים תחת סמכותה הבלעדית של אחת הערכאות - הערכאה האזרחית או הדתית, וישנם עניינים המצויים בסמכות מקבילה, כלומר ששתי הערכאות הללו מוסמכות לדון בהם.

גירושין - היכן מתחילים?

ככלל, הליך גירושין סטנדרטי מצריך בחינה של ארבעה נושאים עיקריים:

- סידור הגט - הפן הפורמאלי של הגירושין
- הסדרת חלוקת האחריות ההורית על הילדים
- המשותפים - קביעתה של משמורת וחלוקת זמני השהייה

• מזונות

• חלוקת הרכוש המשפחתי

חשוב שתדעי ותביני את זכויותייך מוקדם ככל הניתן. לשם כך מומלץ לקיים פגישת ייעוץ מקיפה עם עו"ד המתמחה בדיני משפחה.

כדאי להגיע לייעוץ כשברשותך כל המסמכים הדרושים, ככל שניתן להשיגם, והמידע הרלוונטי שיכול לעזור להמשך התהליך. ככל שהמידע רב יותר, כך ניתן יהיה לקבל ייעוץ מדויק יותר ולגבש תכנית פעולה מיטבית.

בפגישת הייעוץ יפרט בפנייך עורך הדין את הזכויות המגיעות לך. עורך הדין יוכל להמליץ באילו צעדים יש לנקוט, מהי הטקטיקה הנכונה באמצעותה כדאי לפעול ולאיזו ערכאת שיפוט כדאי לפנות.

חשוב לדעת! ניתן לקבל ייעוץ ראשוני מעו"ד המתמחה בדיני משפחה בכל אחת מן הלשכות המשפטיות של ויצו. לאחר הפגישה הראשונית והסבר על זכויותייך, תקבלי הסבר והנחיה להמשך.

לבדיקת פרטי הלשכה הקרובה לביתך, חפשי "ויצו לשכות משפטיות".

הליך יישוב סכסוך – הליך "מהו"ת"

כאשר מתגלע משבר בין בני זוג, יכול כל אחד מהם להגיש בקשה ליישוב הסכסוך לבית המשפט לענייני משפחה או לבית הדין הרבני. החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה קובע כי בטרם הגשת תביעות, חובה לגשת להליכי גישור, שתחילתם בפנייה ליחידות הסיוע שליד בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הרבניים. בפועל, צד המבקש להגיש תביעה כלשהי בקשר לסכסוך משפחתי, נדרש להגיש קודם כל בקשה ליישוב סכסוך לבית המשפט או לבית הדין, הערוכה על טופס מתאים, ללא פירוט מהות הסכסוך ונסיבותיו. מטרתו של החוק לנסות וליתר את ניהולו של ההליך המשפטי ולבחון דרכים אלטרנטיביות לפתרון המחלוקות באמצעות הסכם. **חשוב לדעת שכל אחד מהצדדים יכול להפסיק את ההליך ביחידת הסיוע בכל שלב, מיד לאחר הפגישה הראשונה, גם ללא כל נימוק, ובוודאי גם ללא הסכמת הצד השני.**

עם סיום ההליך ביחידת הסיוע, זכאי הצד שהגיש את הבקשה ליישוב סכסוך להגיש תביעה או תביעות מטעמו במהלך 15 ימים, בהם מנוע הצד השני להגיש תביעות. את התביעה או התביעות רשאי אותו צד לבחור אם להגיש לבית המשפט לענייני משפחה או לבית הדין הרבני, ללא תלות בשאלה למי מהם הוגשה הבקשה ליישוב הסכסוך. כלומר, הערכאה המשפטית שאליה הוגשה הבקשה ליישוב סכסוך אינה כובלת את ההתדיינות בהמשך ההליך לאותה ערכאה, אך מי שפתח את הליך יישוב הסכסוך יוכל לבחור באיזו ערכאה לנהל את המשך ההליך המשפטי. במסגרת הליך יישוב הסכסוך ניתן להגיש בקשות לסעדים זמניים ו/או לסעדים דחופים, לרבות מזונות, הבטחת קשר עם קטינים, הנפקת דרכון ועניינים נוספים המנויים בתקנות להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראות שעה) תשע"ו - 2016.

בעיקר כאשר יש בקיום ההליך כדי לפגוע במי מהצדדים. כך למשל, כאשר מדובר באלימות במשפחה ובין היתר, במקרה שהוגש כתב אישום עקב עבירת אלימות או מין כנגד בן הזוג או כנגד הילדים, או באם האישה שוהה במקלט לנשים מוכות.

ככל שהצדדים לא הגיעו להסכמות במסגרת הליך יישוב הסכסוך ולא הסכימו לפנות להליך גישור חיצוני, ראוי הצד שהגיש את הבקשה ליישוב הסכסוך, להגיש תוך 15 ימים מסיום הליך יישוב הסכסוך את תביעותיו לבית המשפט או לבית הדין - לפי בחירתו.

חשוב להבין כי במידה והצדדים הגיעו להסכם באופן עצמאי ו/או באמצעות הליך גישור פרטי, הם אינם מחויבים להשתתף בהליך יישוב סכסוך, אלא רק צריכים להגיש את ההסכם אליו הגיעו לאישור בית המשפט.

מרוץ הסמכויות בין בית הדין הרבני לבית המשפט לענייני משפחה

במדינת ישראל קיימות שתי ערכאות המוסמכות לדיון בתביעות בענייני משפחה. האחת הינה מערכת חילונית של בתי משפט לענייני משפחה, והשנייה מערכת דתית של בתי הדין הרבניים ליהודים, בתי הדין השרעיים למוסלמים ובתי הדין הנוצריים.

הליך הגירושין עצמו (מתן הגט) מצוי בסמכות בלעדית של בתי הדין הדתיים, בהתאם להשתייכות הדתית של בני הזוג, ואילו יתר העניינים הכרוכים בגירושין – מזונות, משמורת ורכוש, לרוב מצויים בסמכות מקבילה של בתי המשפט ובתי הדין.

לגבי זוגות מחוסרי דת (שאינם משתייכים לאחת הדתות המוכרות) סמכות השיפוט מסורה לבתי המשפט לענייני משפחה גם בהתרת נישואיהם וגם בעניינים הנלווים לפרידתם.

הכלל הוא שהערכאה שאליה מוגשת התביעה קונה סמכות לדון בה בכל המשך התהליך המשפטי. המשמעות היא שמי מבני הזוג שמקדים להגיש את תביעותיו, הוא הבוחר את הערכאה

הליך יישוב הסכסוך יכול להוות אמצעי נוח וזמין, שיכול לסייע בשמירה על זכויותייך. כדאי להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום דיני המשפחה על מנת להחליט האם ומתי כדאי לנקוט בהליך זה ואף להשתמש בשירותיו כליווי בהליך הגישור ביחידת הסיוע. לאחר הגשתה של הבקשה ליישוב הסכסוך יוזמנו הצדדים ל-4 פגישות מידע, היכרות ותיאום (פגישות מהו"ת). הנוכחות הינה חובה – הזמנה לפגישה ביחידת הסיוע מחייבת כמו זימון לבית המשפט.

מטרות הפגישות:

- מתן מידע על ההליכים המשפטיים הנוגעים לסכסוך משפחתי ועל השלכותיהם
  - מתן מידע על הדרכים המגוונות לפתרון הסכסוך בהסכמה ובדרכי שלום ועל השירותים שניתנים לשם כך ביחידת הסיוע, בקהילה ובמגזר הפרטי
  - היכרות עם הצדדים כדי להעריך יחד איתם את צרכיהם ורצונותיהם ולתאם עימם תוכנית מתאימה להמשך התהליך
- הפגישות יתקיימו בנוכחות עובד סוציאלי. בהתאם לשיקול הדעת המקצועי של יחידת הסיוע, יצטרף לפגישות או לחלק מהן עורך דין. במידה ובתום התהליך מגיעים הצדדים להבנה שהם מעוניינים בהליך גישור, הם יופנו על ידי יחידת הסיוע לרשימת מגשרים שנמצאת בכל יחידת סיוע, המחויבת לתעריפים מסוימים. החוק קובע כי כל ארבע הפגישות אמורות להתקיים תוך 45 יום מיום הגשת הבקשה, אולם יחידת הסיוע רשאית להאריך את המועד ב- 15 ימים נוספים. הצדדים רשאים בכל רגע להאריך את תהליך יישוב הסכסוך בהסכמה ולשם כך עליהם לחתום על טופס מתאים ביחידת הסיוע. אין חובה לקיים את כל ארבע הפגישות, ולאחר קיומה של הפגישה הראשונה, כל צד יכול להודיע שאינו מעוניין בהמשך ההליך.

החל מהפגישה השנייה, יכולים הצדדים להגיע לפגישות ביחידת הסיוע בליווי עורך דין מטעמם. ישנם מקרים בהם יכול לקבוע בית המשפט כי אין חובה לקיים את הליך יישוב הסכסוך, וזאת

לצרכי הצדדים. העיתוי המתאים ביותר לפנות להליך גישור הוא טרם פתיחת הליכים משפטיים. יחד עם זאת, ניתן לפנות להליך גישור בכל שלב נתון, גם לאחר פתיחת ההליכים המשפטיים וגם במהלכם. גם כאשר בוחרים לנהל הליך באמצעות מגשר מוסכם, מומלץ לפנות לעורך דין מטעמך, המתמחה בתחום דיני המשפחה, שילווה אותך לאורך ההליך, יספק הסבר מלא לעניין זכויותייך וחובותייך, ויבחן האם ההסדרים המוצעים עולים בקנה אחד עם המצב המשפטי ועם המטרות שהצבת לעצמך.

חשוב לדעת! ניתן להיעזר בלשכות ויצו לצורך ביצוע הליך גישור מלא על ידי מגשר משפחה מוסמך בתעריפים נוחים. לבירור על התהליך ובדיקת פרטי הלשכה הקרובה לביתך, חפשי "ויצו לשכות משפטיות".

גירושין בשיתוף פעולה

מדובר באפשרות נוספת לניהול הסכסוך המשפחתי בדרכי שלום והסכמה. ההליך כולל ייצוג משפטי על ידי עורך דין לכל אחד מהצדדים וכן מגשר, יועץ כלכלי, יועץ רגשי וכל מומחה דרוש נוסף עבור בני הזוג והמשפחה. ההליך נעשה מתוך רצון משותף של שני הצדדים, כאשר כל אחד מהצדדים רשאי להביא אותו לכדי סיום בהודעה מראש. במהלך ההליך, וכל עוד לא הודיע אחד הצדדים על סיומו, אסור לאף אחד מהצדדים לפנות להליכים משפטיים.

חשוב לשים לב כי עורכי הדין המייצגים במסגרת גירושין בשיתוף פעולה ממוקדים בתהליך זה בלבד ולא יוכלו להיות עורכי הדין במידה וההליך לא צלח והצדדים עוברים להליך בפני ערכאה משפטית. יש לבדוק שכל היועצים ועורכי הדין המשתתפים בתהליך הינם מוסמכים לניהול הליכי גירושין בשיתוף פעולה.

שתדון בעניין. לא ניתן לקבוע בצורה גורפת איזו ערכאת שיפוט מיטיבה עם נשים ואיזו עם גברים. עם זאת, חשוב לדעת שבתי הדין הרבניים פוסקים לפי ההלכה היהודית ויש לכך משמעות בעת המודרנית, כאשר אורחות החיים והנורמות השתנו. כך למשל, אישה שבגדה בבעלה עלולה להפסיד זכויות מסוימות, דבר שלא יכול לקרות בבית משפט לענייני משפחה, הפוסק לפי הדין האזרחי. לפני קבלת ההחלטה לאן לפנות, חשוב לקבל ייעוץ פרטני מטעם עורך הדין המתמחה בתחום דיני המשפחה.

גישור

גם אם הליך הפרידה בלתי נמנע, ישנה חשיבות רבה לאופן בו הוא יתבצע. האמור מתחזק שבעתיים במקרים בהם יש ילדים משותפים, וזאת מכיוון שהיחסים המשפחתיים לא מגיעים לקיצים במועד הפרידה או הגירושין. המשפחה לא נעלמת אלא המבנה שלה משתנה. **כדי למזער נזקים, לך ולילדייך, מומלץ לנסות ולהגיע להסכם במקום לנהל הליכים משפטיים ארוכים, יקרים וכואבים.** ניהול הליך הגישור הינו אחת האפשרויות המומלצות, שכן כשמו כן הוא: מגשר על פערים באמצעות הגעה להסכמות. הגישור הינו הליך חלופי להליך משפטי, בו מבקשים הצדדים להגיע לפתרון מוסכם ומקובל על שניהם. הגישור מבוסס על שיתוף פעולה במסגרת נעימה, זולה ובעיקר מהירה, תוך הקשבה ומציאת חלופות שיתאימו לצרכי כל אחד מהצדדים. הליך הגישור מאפשר למצוא פתרונות יצירתיים, שלרוב לא יעלו במסגרת של הליך משפטי, באופן שיכול לסייע לשני הצדדים, תוך בחינת הצרכים של שני בני הזוג ושל ילדיהם. הליך הגישור מתבצע באמצעות מגשר, כאשר קיים יתרון למגשר שהינו עו"ד בתחום המשפחה, המכיר את החוק ואת החלופות האפשריות. הליך של גישור הינו וולנטרי, אינו מחייב וכל הנאמר בו חסוי. כל אחד מהצדדים יכול להפסיקו על פי רצונו. פגישות הגישור מתקיימות במתכונת של פגישות משותפות או פגישות יחידניות, על פי המלצת המגשר ובהתאם

משמורת וחלוקת אחריות הורית

כמעט בכל המקרים בהם קיימות מחלוקות בעניין ילדים, נעזר בית המשפט במומחים – ביחידת הסיוע, בשירותי הרווחה ובמומחים פרטיים. שירותי הרווחה מוסמכים לערוך תסקיר, שמטרתו להציג בפני בית המשפט את תמונת המצב העובדתית ולתת המלצות לעניין השאלות שבמחלוקת.

מומחים פרטיים יכולים לערוך בדיקת מסוגלות הורית – זוהי בדיקה יסודית שתכליתה לבחון את מסוגלותם ההורית של ההורים, לקבוע האם נשקפת לילד סכנה כלשהי ממי מהוריו ולתת המלצות.

כיום נוטים בתי המשפט אף לברר את רצונו ועמדתו של הילד. קיים הליך בו השופט, בנוכחות עובד סוציאלי, נפגש עם הילד כדי לשמוע אותו באופן בלתי אמצעי, כמובן, ככל שהילד נמצא בגיל בו יכול להשמיע את דעתו.

המילה "משמורת" לא מופיעה בחוק הישראלי, אלא מדובר במושג שהתפתח בפסיקה על מנת לתאר את האופן בו תתחלק האחריות ההורית של הורים שמגדלים ילד משותף בנפרד – בין אם מדובר בהורים שלא קיימו זוגיות ובין אם מדובר בהורים שנפרדו או התגרשו.

חשוב לזכור שבישראל שני ההורים הינם **האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם**, גם אם המשמורת נקבעת בידי אחד מהם. המשמעות היא שכל החלטה מהותית בעניינו של ילד – בעניין חינוכו, בריאותו, אדיקותו הדתית – תיעשה בהסכמה משותפת של שני הוריו. אם ההורים חלוקים ביניהם, יכריע בעניין בית המשפט לעניין משפחה או בית הדין הרבני.

באופן פורמאלי, קיימת בישראל "חזקת הגיל הרך". חזקה זו קובעת כי בהיעדר נסיבות חריגות, ילדים עד גיל 6 יהיו תחת משמורת של אמם. מדוע פורמאלית? מכיוון שבשנים האחרונות אנו עדים למגמה ברורה של קביעת משמורת משותפת לשני ההורים גם לפני שהילד או הילדה הגיעו לגיל 6, וזאת מתוך תפיסה לפיה טובתו של ילד היא לזכות בנוכחות מלאה של שני הוריו.

חשוב להבין שמשמורת משותפת אינה מחייבת חלוקת זמנים שווה, אלא משמעותה ששני ההורים אחראים על הטיפול והגידול של ילדיהם. כך שהסדרי השהות אינם בגדר זכות, אלא בגדר חובה.

ככל שההורים מגיעים להסכם בעניין חלוקת האחריות ההורית וזמני השהייה, ההסכם מחייב את אישורו של בית המשפט.

בהיעדר הסכם, בכל מחלוקת הנוגעת לקטינים (ילדים עד גיל 18), יכריע בית המשפט על פי טובתו של הקטין. אין הגדרה מדויקת למושג טובת הילד, אלא זו נקבעת לפי נסיבותיו של כל מקרה.

מזונות ילדים

מהם מזונות וכיצד הם נקבעים?

שאלת המזונות נקבעת בהתאם לדין האישי (הדתי) (לגבי אישה יהודייה – הדין העברי). תחום המזונות עובר בשנים האחרונות מהפכה של ממש, ששיאה בהחלטתו התקדימית של בית המשפט העליון משנת 2017 (בע"מ 919/15). עד לפסיקת בית המשפט העליון, הייתה מוטלת חובה מוחלטת על האב לשאת במזונות ילדיו. כיום המצב המשפטי השתנה, כך שחובת המזונות נגזרת מחלוקת זמני השהייה של הילדים עם הוריהם בפועל וממצבם הכלכלי של ההורים, לרבות השכר אותו הם מקבלים, וזאת בדרך של הקניית פרשנות שונה לדין הדתי.

מילת המפתח בשאלת המזונות כיום היא שוויון. מטרתו של בית המשפט העליון בשינוי ההלכה בעניין המזונות הייתה להביא לשוויון מהותי, כך ששאלת הנשיאה במזונות לא תיקבע בהתאם למין ההורים, אלא בהתאם למצב בפועל. זאת אומרת, כאשר הילדים שוהים בביתו של כל הורה כמחצית מהזמן, וכאשר ההורים מרוויחים בערך אותו הדבר, לא יועברו תשלומי מזונות בין ההורים, וכל אחד מהם יישא באופן ישיר בהוצאות ילדיו כשהם עמו. לגבי יתר ההוצאות, בעיקר הוצאות חינוך ובריאות, ישלמו שני ההורים בחלקים שווים.

האם ההלכה החדשה חלה רטרואקטיבית?

נבחין בין שני מקרים: תיקים שהדיון בהם החל בטרם קביעתה של ההלכה החדשה, גם אם נפסקו בהם מזונות זמניים, יחילו בתי המשפט את ההלכה החדשה במסגרת פסק הדין. ייתכן שיחילו ההלכה החדשה אף במסגרת בקשה לשנות את דמי המזונות הזמניים, עוד בטרם מתן פסק דין סופי, וזאת בהתקיים תנאים מסוימים. כאשר לשאלה האם ההלכה החדשה חלה גם על תיקים שכבר נדונו והוכרעו בעבר, בית המשפט העליון עדיין לא הכריע. שופטים שונים ברחבי הארץ נתנו פסיקות שונות בעניין זה.

חשוב להדגיש כי טרם נקבע כי גם על בתי הדין הרבניים להכיל את שינוי ההלכה, כך שהשאלה לאיזו ערכאה כדאי להגיש את תביעת המזונות הינה בעלת חשיבות עצומה.

ילדים עד גיל 6

לגבי ילדים עד גיל 6, המכונים "קטני קטינים", עדיין קיימת חובת מזונות על האב. ככלל, ייקבע סכום שנועד לכסות את הצרכים ההכרחיים של הילדים – צרכי בסיס (מזון, לבוש וכדומה), סכום נוסף בגין חלקם בדמי המדור (שכירות/משכנתה והוצאות החזקת הבית) וחלוקת האופן בו ישולמו הוצאות החינוך והבריאות שלהם.

סכום מזונות הבסיס יכול להשתנות ממקרה למקרה. בהתאם לפסיקה, נכון לשנת 2018, הסכום השכיח עומד על סך של 1,600 ₪ לילד.

ילדים מעל גיל 6

כאשר מדובר בילדים מעל גיל 6, במקרים בהם קיימת חלוקת נטל שווה ומצבם הכלכלי של ההורים זהה, בהתאם להלכה החדשה, לא יחול כל תשלום של מזונות מאחד הצדדים לצד השני. כאשר אין שוויון בזמנים בהם הילדים שוהים עם כל הורה ו/או במצבם הכלכלי של ההורים, יבצע בית המשפט חישוב בהתבסס על הנתונים הרלוונטיים לכל תיק ותיק.

בכל אופן, שני ההורים צריכים לשאת בהוצאות החינוך והבריאות של הילדים, לרבות גנים, קייטנות, חוגים, שיעורים פרטיים, משקפיים, אבחונים, טיפולי שיניים וכיוצא ב"ב. במקרים בהם הכנסתם של ההורים זהה, יחויבו שניהם בחלקים שווים לשאת בהוצאות אלה, ואילו במקרים בהם ישנם פערים בהכנסות ההורים, יתכן ותיקבע חלוקה שונה, כאשר ההורה שמצבו הכלכלי טוב יותר יידרש לשלם שיעור גדול יותר מההוצאות.

ההכרעה לעניין הערכאה המועדפת שונה ממקרה למקרה, וחשוב להיוועץ בעו"ד מומחה בתחום דיני המשפחה בטרם קבלת ההחלטה לאן לפנות.

זכויותיה של האישה על פי הדין העברי

נשים שהתחתנו תחת חופה וקידושין ונשואות כדת משה וישראל, זכאיות למספר זכויות שמקנה להן הדין העברי.

כתובה

הכתובה הינה שטר מחייב, שמועד הפירעון שלה הינו בעת גירושין או בעת מותו של הבעל. עקרונית, כל אישה זכאית לדמי הכתובה, אלא אם התקיימו נסיבות מיוחדות בהן הפסידה זכות זו – למשל אם בגדה בבעלה. סמכות ההכרעה בענייני כתובה מסורה לבתי הדין הרבניים.

מדור ספציפי

במסגרת זכויותיה של אישה מכוח הדין העברי, ישנה זכות למדור ספציפי, דהיינו הבעל חייב לספק לאישה מגורים בדירה בה הורגלה. מדובר בכלי משפטי חשוב, המאפשר במקרים מתאימים הגנה על זכויות האישה. זכות זו ניתן לתבוע בבתי הדין הרבניים במסגרת תביעות מתאימות - תביעה למזונות אישה או תביעה לשלום בית.

שלום בית

כל אחד מבני הזוג יכול להגיש לבית הדין הרבני תביעה לשלום בית, ובאמצעותה לנסות ולחייב את בן הזוג השני לשוב לחיי משפחה. חשוב להבין שלא באמת ניתן לכפות על אדם לחיות בזוגיות שאינו חפץ בה, אולם לעתים ייתכן ובאמצעות יעוץ מתאים יוכלו בני הזוג למצוא את הדרך לשלום.

מזונות ילדים עפ"י הדין האזרחי

אדם שלא מחויב במזונות לפי הדין הדתי שחל עליו (או במקרה שבו לא חל עליו בכלל דין דתי) יהיה חייב במזונות לילדיו בהתאם לדין האזרחי- חוק לתיקון דיני משפחה (מזונות) תשי"ט – 1959. חוק זה קובע ששני ההורים יהיו חייבים לפרנס את ילדיהם והחלוקה ביניהם תיעשה בהתאם להכנסות שלהם באופן יחסי.

מזונות אישה

על מנת לדון במזונות להם זכאית אישה, תחילה יש לבדוק את ההשתייכות הדתית של בני הזוג. יש הבדל בין הדתות השונות לעניין זה.

מזונות אישה על פי הדין העברי

לעניין זוג יהודים קובע הדין שאישה זכאית למזונות מבעלה בסכום המאפשר לשמור על רמת החיים אליה הורגלה במשך תקופת נישואיהם, רק כל עוד הצדדים נשואים. החובה היא למעשה חובה של הבעל לפרנס את אשתו ולדאוג לצרכיה החומריים במהלך חיי הנישואים. עם סיום הנישואים מסתיימת חובה זו, והמשמעות היא שאישה אינה זכאית למזונות אישה לאחר הגט.

ישנם מקרים בהם אישה מפסידה את זכאותה למזונות מבעלה: כאשר היא בוגדת, כאשר היא

מסרבת "לקיים את חובותיה כאישה", לרבות כאשר היא מסרבת לקיים יחסי אישות עם הבעל, וכאשר היא זו הבוחרת לפרק את קשר הנישואים. חשוב להבין שלא בכל מקרה בו האישה מבקשת להתגרש או עוזבת את הבית היא מפסידה את זכאותה למזונות במהלך הנישואים. כל מקרה ייבחן לגופו, ואם יימצא כי הסיבה לעזיבת האישה נעוצה בהתנהגות הבעל, ייתכן והאישה תהיה זכאית למזונות. כאשר האישה עובדת לפרנסתה, לרוב נקבע כי "מעשה ידיה יהיה תחת מזונותיה": האישה תשלם את צרכיה מתוך שכר עבודתה במקום תשלום מזונות מאת הבעל, כמובן בהנחה שמשכורתה מספיקה לצרכיה. תביעת מזונות אישה ניתן להגיש גם לבית המשפט לענייני משפחה וגם לבית הדין הרבני.

חלוקת רכוש

במהלך החיים המשותפים צוברים בני הזוג רכוש, כספים וזכויות שונות. כאשר שאלת הפרידה עולה על הפרק נדרשת החלטה לגבי אופן חלוקתו של אותו רכוש ואותן זכויות. ישנם מקרים בהם המצב ברור – יש דירה הרשומה על שם שני הצדדים בחלקים שווים וכסף בחשבון בנק משותף. הקושי מתעורר במקרים עמומים יותר – כאשר בני הזוג חיו בדירה שהייתה רשומה רק על שם אחד מהם, כאשר שמרו על הפרדה בנכסיהם, כאשר קיבלו מתנות ו/או ירושות וכדומה.

קיים הבדל בין זוגות הנשואים באופן פורמאלי לבין זוגות החיים יחד כידועים בציבור בכל מה שקשור למצב המשפטי בעניין צבירת וחלוקת רכוש.

חלוקת רכוש אצל זוגות נשואים

על זוגות נשואים (אשר נישאו לאחר ינואר 1974) חל חוק יחסי ממון בין בני זוג התשל"ג – 1973. החוק קובע שבעת סיום קשר הנישואים – במקרה של גירושין או במקרה של מוות – יהיה זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של הנכסים של בן זוגו. במילים פשוטות, כל מה שנצבר במהלך הנישואים, גם אם הוא רשום בפועל על אחד מהצדדים בלבד, הינו רכוש משותף.

החוק קובע שמתנות וירישות אינם חלק מהרכוש המשותף, גם אם התקבלו במהלך הנישואים. בפועל, בעיקר כשהם נותרים מופרדים. יחד עם זאת, חלוקת הרכוש בעת פרידה אינה פשוטה, ובתי המשפט מתמודדים מדי יום עם תביעות לחלוקת רכוש שונה מהקבוע בחוק.

ישנם מקרים בהם בתי המשפט קיבלו טענות של שיתוף שונה, לרבות חלוקת נכס זה או אחר שלא בחלקים שווים, אי חלוקה של נכס משותף או חלוקה של נכס שלכאורה אינו משותף, כגון ירושות ומתנות.

דירת מגורים הוכרה על ידי בתי המשפט, לרבות בית המשפט העליון, כ"גולת הכותרת" של הנכסים המשפחתיים. לכן, טענת אחד מבני הזוג כי דירת בן הזוג האחר הינה משותפת אינה מופרכת. הטענה נבדקת לעומק, תוך שניתן מקום להוכיח כי הייתה כוונת שיתוף ספציפית, הסתמכות וכו'. במסגרת הכרעתו בוחן בית המשפט בין היתר את משך זמן הנישואים, השקעות כספיות בדירה, שיפוץ, נשיאה משותפת בהחזרי המשכנתה ועוד.

בטרם תחליטי האם המקרה שלך מצדיק מאבק משפטי במטרה לסטות מהוראות החוק, חשוב לקבל ייעוץ משפטי מקצועי, לבחון את הסיכונים מול הסיכויים ולשקול את התועלת האפשרית אל מול הנזק.

חובות שצברו בני הזוג או מי מהם במהלך נישואיהם יהיו משותפים, אלא אם מדובר בחובות שנוצרו שלא במסגרת ניהול חיים תקין, ושקיומם הוסתר מבן הזוג.

סוגי תביעות רכושיות

תביעה לפירוק שיתוף

כשמה כן היא, זוהי תביעה המוגשת על מנת לפרק את השיתוף ברכוש הרשום על שם שני בני הזוג - דירה, חשבון בנק, רכב וכו'. במסגרת הליך של פירוק השיתוף ניתן למכור את הנכסים לצד' ג', או שצד אחד ירכוש את הזכויות של הצד השני.

תביעה לפסק דין הצהרתי

כאשר יש נכס שרשום על שם אחד מבני הזוג והשני טוען לזכויות בו, עליו להגיש תביעה בה מתבקש בית המשפט להצהיר על זכויותיו באותו הנכס. כך גם לגבי נכס שהזכויות בו רשומות על שם צד ג' - הורים, אחים וכיוצ"ב, ניתן להגיש תביעה לפסק דין הצהרתי על מנת להוכיח כי הרישום הפורמאלי אינו משקף את הבעלות האמתית.

תביעה לאיזון משאבים

בתביעה זו יתבקש בית המשפט לאזן בין הזכויות הסוציאליות והפנסיוניות של כל אחד מהצדדים, לרבות קרנות השתלמות, פנסיה, קופות גמל, פיצויי פיטורין וזכויות נוספות.

ככלל, במסגרת תביעה זו ימנה בית המשפט מומחה (אקטואר), אשר יבדוק את הזכויות של כל אחד מהצדדים וייתן חוות דעת שתקבע כמה חייב צד אחד לשני, ובאיזה אופן ניתן לבצע את האיזון. הכלל הוא שזכויות נזילות מחלקים כיום, ואילו זכויות שטרם התגבשו (כגון זכויות פנסיה) מחלקים במועד התגבשותן. חשוב לדעת שהחוק כיום מאפשר הפרדה אף של הזכויות שטרם התגבשו, תוך העברתן לקופה נפרדת. נכסי קריירה ומוניטין עסקי ואישי הוכרו כנכסים ברי איזון. במקרים מתאימים, בהם ייקבע כי אכן מדובר בנכס שנצבר במהלכו של הקשר, יכול בית המשפט למנות מומחה שיבחן את שווין, וייתן המלצותיו לעניין חלוקתו בעת פרידתם של בני הזוג.

חובות בעלי אופי אישי מובהק, דוגמת חובות הימורים או חובות בגין העברת כספים לצד ג' - לרבות מאהבת, לא יחשבו כמשותפים.

חלוקת רכוש אצל ידועים בציבור

ישנם זוגות החיים יחד ללא נישואים (ראי הרחבה בפרק הרלוונטי לגבי ידועים בציבור). הדין הישראלי הכיר בזוגות אלה כידועים בציבור בהתקיים תנאים מסוימים כמו מגורים משותפים, קיום מערכת יחסים אינטימית וכדומה. על ידועים בציבור החיל בית המשפט את "חזקת השיתוף".

על מנת שידוע בציבור יהיה זכאי לקבל רכוש שרשום על שם בן זוגו, הוא נדרש לעמוד במבחן כפול. תחילה עליו להוכיח את עצם קיום הקשר של ידועים בציבור - דרישת סף שלא קיימת עבור זוגות נשואים, לגביהם די ברישום כנשואים. לאחר שעבר את מבחן הסף הראשון, נדרש הידוע בציבור להוכיח כי הייתה כוונת שיתוף בין הצדדים. מבחן זה אינו פשוט, אך יחד עם זאת הוא רוכך על ידי הפסיקה לאורך השנים. יש לבחון את נסיבותיו של כל מקרה ומקרה על מנת להחליט מה הדרך המשפטית הנכונה לפעול. חשוב לבחון את נסיבות חיי הצדדים ולהתחקות אחר כוונתם. כך למשל, האם התייחסו זה אל זה כבעל ואשה, האם הציגו כלפי צדדים שלישיים כוונות לרכוש נכסים משותפים והרשימה עוד ארוכה. מעבר לכך, ישנה חשיבות מכרעת לאיסוף נתונים ומסמכים, שיכולים להעיד על התנהלות הצדדים.

בטרם מגישים תביעות לבית המשפט, חשוב לבחון את התביעות השונות שיכולות להיות רלוונטיות בנסיבות המקרה, לרבות תביעה לפסק דין הצהרתי, תביעה כספית, תביעה להחזר הלואה, תביעה לאכיפת הסכם, תביעה לביטול הסכם, תביעה לדמי שימוש וכו'.

הסכמים

- מתנות ו/או ירושות
  - רכוש שנצבר במהלך הנישואין
  - מוניטין
  - מועד פרידה
  - מועד חלוקת הרכוש
  - יציאת מי מהצדדים מהבית
- נוכח העובדה שהסכמי ממון צופים פני עתיד, ישנה חשיבות מכרעת לערוך אותם באמצעות עורך דין המתמחה בתחום דיני המשפחה. המציאות האנושית מזמנת לא אחת נסיבות והתמודדויות שקשה לצפות אותן בתחילת הקשר, ועל כן מוטב להיוועץ בעורך דין בעל ניסיון ווותק בתחום.

הסכם חיים משותפים - ידועים בציבור

היות וחוק יחסי ממון לא חל על בני זוג ידועים בציבור, אלה נמצאים בחוסר ודאות רב עוד יותר בסוגיית השיתוף בנכסיהם, והשאלות רבות: אילו מהנכסים יהיו משותפים ואילו נפרדים? מתי מתחילה שותפות בנכסים? כיצד יתנהל הליך הפרידה ככל שזו תתרחש?

אם כך, הסכם ממון בין ידועים בציבור חשוב ביותר, ויכול לתאם בין הציפיות של בני הזוג ולמנוע מהם התדיינות משפטיות ארוכות בעתיד. יתרון נוסף שמספק ההסכם עבור בני זוג לא נשואים טמון בכך, שהם יוכלו להשתמש בהסכם המשפטי גם כהוכחה לעצם הקשר הזוגי ביניהם.

הסכם בין ידועים בציבור אינו מחייב את אישור בית המשפט לענייני משפחה, אולם ניתן לאשר אותו בבית המשפט ואף מומלץ לעשות כן.

את כל השאלות והמחלוקות הנוגעות לפרידתם של בני זוג ניתן להסדיר בדרך של הסכם. להסכם יתרונות רבים: בהסכמים לא חייבים להיצמד לדין היבש, ניתן להיות יצירתיים יותר, להתאים את ההסכם למקרה הספציפי, להוזיל את ההליך, ליצור ודאות, לנטרל חששות בשל אינטרס כלכלי, ובעיקר למנוע ויכוחים ומחלוקות עתידיים. כאשר עוסקים אנו בתחום רגיש של דיני המשפחה, חשיבותם של ההסכמים עולה עשרות מונים. קיימים הסכמים מקדמיים, שנועדו לקבוע אופן התנהלות עתידי, כמו הסכמי ממון, הסכם חיים משותפים, הסכם הורות משותפת ועוד. קיימים גם הסכמים המהווים פתרון חלופי לניהול הליך משפטי בעת מחלוקת – הסכמי גירושין.

הסכמים מקדמיים

הסכם ממון

חוק יחסי ממון מאפשר לזוגות נשואים, או שעתידיים להינשא, לקבוע בהסכמה את האופן בו ינהלו את מערכת היחסים הכלכלית והרכושית ביניהם, הן בזמן הקשר והן בעת פרידה. הסכם ממון מסדיר לא רק את הנכסים הקיימים בהווה, אלא גם את הנכסים העתידיים. ההסכם מאפשר גמישות רבה וסטייה מהוראות הדין והוא מהווה מעין "תעודת ביטוח" שתבוא לידי ביטוי רק במקרה פרידה. הסכם ממון שנערך כאשר בני הזוג כבר נשואים מחייב את אישורו של בית המשפט לענייני משפחה, או של בית הדין הרבני, וככל שהזוג מצוי בשלב טרם נישואין, די באישור נוטריאון. ככל שהצדדים עמדו בהוראות החוק לגבי אופן אישור ההסכם, מה שכתוב בו מחייב אותם והוא גובר על הוראות החוק ואף על כל הסכמה אחרת שהייתה בין הצדדים.

רשימת הנושאים עליהם ניתן לתת את הדעת במסגרת הסכם ממון היא ארוכה, ובין היתר חשוב להתייחס לנושאים הבאים:

- רכוש שנצבר טרם הנישואין
- רכוש שמשלבח במהלך החיים המשותפים

הסכמים שאינם מקדמיים

הסכם גירושין

כאשר בני זוג מחליטים להיפרד/להתגרש, עומדות בפניהם שתי אלטרנטיבות: הגעה להסכם או ניהול הליכים משפטיים. גם אם החלו הצדדים בניהול הליך משפטי, בכל שלב ניתן להגיע להסכם ובכך ליישב את המחלוקות בהסכם גירושין, שיובא לבית המשפט, יאושר ויקבל תוקף של פסק דין.

בהסכם גירושין מוטב ליישב את מלוא המחלוקות שבין בני הזוג, לרבות מחלוקות רכושיות, משמורת ילדים והסדרי ראייה, מזונות ילדים ומזונות בן זוג. לאחר שהסכם הגירושין מאושר ומקבל תוקף של פסק דין, יהיה קשה מאוד לשנותו, בעיקר בכל מה שקשור לחלוקת הרכוש. בענייני משמורת ומזונות קטינים, ניתן להגיש תביעות לשינוי ההסדר הקיים, וזאת כאשר חל שינוי מהותי בנסיבות.

הסכם שלום בית ולחלופין גירושין

צורה נוספת של הסכם גירושין יכולה להיות הסכם שלום בית ולחלופין גירושין – הסכם שמשמעותו ניסיון של בני הזוג להתגבר על המחלוקות ולחזור לשלום בית וחיים משותפים. הסכם שלום בית ולחלופין גירושין יכול להתוות הן את אופן הניהול של התא המשפחתי בעת החיים יחד, והן את הפרידה באם תקרה בכל זאת.

הסכם שלום בית ולחלופין גירושין מתאים לבני זוג שמבקשים לתת צ'אנס נוסף לקיום התא המשפחתי ומערכת היחסים הזוגית ביניהם תוך הרגעת החששות מהפרידה מחד, ולמנוע "מלחמות" עתידיות, ככל שהניסיון לא יצלח. בהסכם שלום בית ולחלופין גירושין מגדירים הצדדים את אופן החיים המשותפים במסגרת הניסיון לשלום הבית, וכן את אופן חלוקת הרכוש והסדרים הקשורים לילדים, ככל שתהיה פרידה.

זכויותיה של הידועה בציבור

בימינו יותר ויותר זוגות חיים האחד עם השני ומנהלים יחד משק בית ותא משפחתי משותף באופן זהה לבני זוג נשואים, וזאת בלי שנישאו באופן רשמי.

לראשונה הופיעה הכרה בידועה בציבור כשווה לאישה נשואה בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תש"ט-1949, שבו נאמר "אישה, ובכלל זה אישה הגרה יחד עם הנכה והידועה בציבור כאשתו".

פירוש המונח "ידועים בציבור"

מקורו של המונח בפסקי הדין שנתן בית המשפט העליון בשנת 1949, כאשר הופיעו בפניו בני זוג אשר חיו יחד ללא נישואין. בית המשפט כינה אותם "ידועים בציבור". ידועים בציבור הינם בני זוג החיים יחד חיים משותפים תחת קורת גג אחת, מקיימים יחדיו מסגרת משפחתית, מנהלים משק בית משותף, אך אינם נשואים זה לזה באופן פורמאלי - כלומר, לא נישאו בישראל לפי הדין הדתי או בארץ אחרת בנישואים אזרחיים.

חובת ההוכחה

לא כל זוג יוכר באופן אוטומטי כידועים בציבור. הפסיקה הגדירה תנאי סף בהם יש לעמוד, ועיקרם האם הזוג מקיים משק בית משותף והאם בין בני הזוג קיימת מערכת זוגית אינטימית המושתתת על ערכים של אהבה, מסירות, נאמנות שותפות והדדיות, המראה שהם באמת קשרו את גורלם זה בזה.

כיצד בוחנים זכאות של ידועה בציבור למזונות?

התנאי ההכרחי הינו קיומה של תלות מסוימת בבן הזוג השני, באופן בו קיימת הסתמכות אחד מהצדדים שבן זוגו יפרנס אותו ויתמוך בו כלכלית. לעיתים, אחד מבני הזוג מקדיש את כל חייו לטובת ניהול משק הבית מתוך הסתמכותו כי בן זוגו יתמוך בו כלכלית.

רכוש משותף

לא אחת, קשר הזוגיות נמשך זמן רב ובמהלכו נצבר רכוש משותף. על ידועים בציבור חלה הלכת השיתוף ולא חוק יחסי ממון (החל רק על זוגות נשואים). על מנת להיכנס לגדרי חזקת השיתוף, תידרש הוכחה של כוונת שיתוף ברכוש לאורך החיים המשותפים. לשם הוכחת כוונה לשיתוף נכסים בין בני זוג הידועים בציבור, יידרש הצד הטוען לשיתוף להציג ראיות לבית המשפט.

מזונות ידועה בציבור

בנסיבות מסוימות יתכן שידועה בציבור תהיה זכאית למזונות מבן זוגה גם לאחר סיום הקשר הזוגי. כבוד הנשיא (בדימוס) ברק טבע את המושג של "מזונות אזרחיים", בקבעו כי בהיעדר הסכם מזונות מפורש, הזכות למזונות אזרחיים תיקבע על פי דיני החוזים הכלליים. הנשיא ברק השווה בין התחייבותם של הצדדים הידועים בציבור לבין התחייבותו של זוג נשוי. לטענתו, במקרה של ידועים בציבור, תום הלב נגזר מהסכמת הצדדים לקשר של ידועים בציבור. על פי דבריו, מטרת המזונות האזרחיים היא האפשרות של בני הזוג להשתקם לאחר הפרידה. בתי המשפט בוחנים כל מקרה עד לפרטיו הקטנים, וזאת על מנת להבין את משמעות מערכת היחסים: קיומם של ילדים משותפים, פרק הזמן בו מתקיימת הזוגיות, מידת התלות ההדדית וכד'. על פי הנתונים, יקבע ויחליט בית המשפט האם לחייב את אחד מהצדדים במזונות, ומה יהיה גובה ומשך זמן החיוב, כל מקרה לגופו.

במקרים מיוחדים וחריגים יכול בית המשפט להאריך את תוקפו של הצו עד שנה.

צו במסגרת החוק למניעת הטרדה מאיימת יינתן לתקופה שאינה עולה על שישה חודשים. בית המשפט רשאי להאריך את תוקפו של הצו עד שנה. במקרים חריגים רשאי בית המשפט להאריך את הצו לתקופה כוללת שלא תעלה על שנתיים.

אלימות במשפחה יכולה לבוא לידי ביטוי בדרכים שונות ובין היתר:

• **אלימות פיזית, כגון תקיפה, כליאה, גרימת חבלות וכיוצ"ב.**

• **אלימות כלכלית הבאה לידי ביטוי בשליטה מוחלטת של בן/בת זוג אחד על מלוא המשאבים הכלכליים של התא המשפחתי, והכתבה מלאה של סדר היום הכלכלי, ללא שיתוף או התייעצות עם בן הזוג השני.**

• **אלימות רוחנית-נפשית הבאה לידי ביטוי בנקיטת מעשים משפילים, בביזוי, העלבה, כינויי גנאי, הטלת אימה ופחד.**

בישראל קיימים גורמים המושיטים יד לעזרה במקרים של אלימות, כמו רשויות הרווחה לרבות מרכזים למניעת אלימות במשפחה, מקלטים לנשים מוכות ועמותות שונות.

אלימות ככלל לא עוברת ולא נגמרת בלא טיפול והתערבות, לכן אסור להחריש, אסור לשתוק וצריך לפנות לעזרה, בין אם אתם הקורבנות, ובין אם אתם עדים ומודעים לאלימות שמופנית כלפי אדם אחר.

אלימות אסורה ככלל ומהווה עבירה בהתאם לדין הפלילי. בישראל קיימים חוקים ספציפיים הנוגעים לשאלת האלימות במשפחה – חוק למניעת אלימות במשפחה תשנ"א - 1981 וחוק למניעת הטרדה מאיימת תשס"ב - 2001. יש לציין כי לא מדובר רק באלימות פיזית, אלא אף אלימות נפשית ומילולית. כך למשל, איום של אחד מבני הזוג כי יתאבד אם בן זוגו לא יקיים את תנאיו, בהחלט עונה על הגדרה של אלימות כלפי בן זוגו. במקרים מתאימים ניתן לפנות לערכאות המשפטיות בבקשה לצו הגנה או צו למניעת הטרדה מאיימת, שמטרתם להגן על הצד הנפגע מפני הצד הפוגע בדרכים שונות, לרבות הרחקת הפוגע מהנפגע (לרבות ממקום מגוריו, מקום עבודתו וכו'), החרמת נשק ועוד. מבחינת התהליך לקבלת צו כזה, תחילה ייערך דיון מקדמי בנוכחות הצד שהגיש את הבקשה (הצד הנפגע), לבד או עם עורך דינו, ולאחר מכן, ככל שבית המשפט ימצא שיש לבקשה בסיס, ייקבע דיון במעמד שני הצדדים. במהלך הדיון הראשון יכול בית המשפט לתת צו זמני ובדיון השני בנוכחות שני הצדדים להאריך או לבטל את הצו הזמני. מדובר בהליך קצר ואפקטיבי שנועד להגן על אלו החווים פגיעה. ככל שצו הגנה יינתן, קיימת מגבלת זמנים של שלושה חודשים. בית המשפט רשאי להאריך את תוקפו של הצו מפעם לפעם, אולם לא מעבר לשישה חודשים.

האגף לקידום מעמד האישה בויצו ישראל עוסק במאבק באלימות נגד נשים מראשית ימיו ומפעיל שירותים ותוכניות שונות בתחום זה. בין היתר, מפעיל האגף:

- שני מקלטים לנשים מוכות של ויצו במרכז ובדרום.
- שלושה מרכזים למניעת אלימות- ירושלים, רמת גן ומבשרת ציון.
- קו סיוע לגברים במעגל האלימות – ייחודי מסוגו בארץ לגברים הנוקטים באלימות ולגברים קורבנות אלימות.
- מחקר איכותני בקרב גברים הנוקטים באלימות בשיתוף אוניברסיטת בר-אילן ומשרד הרווחה "מה עוזר בעזרה".
- תוכנית ארצית "**שלי ורק שלי**" למניעת אלימות בזוגיות צעירה.
- תוכנית ארצית "**ילדים חשופים לאלימות**" - תוכנית להכשרה והעלאת מודעות לנושא הילדים החשופים לאלימות.

במקרי חירום הנוגעים לתחום האלימות, אנו ממליצות לפנות לקו החירום של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים - פועל 24 שעות ביממה - 118.

רשימת לשכות משפטיות

רשימת הלשכות מתעדכנת מעת לעת. לפרטים נוספים ניתן להתקשר לטלפון 03-6923791

לשכה	כתובת	טלפון
אזור	קפלן 13	03-5594293
אילת	ברנע 450/8	08-6323623
אשדוד	יאיר 4	08-8565031
באר-שבע	ויצמן 1 א'	08-6277714
בת ים	הדדי 14, קומה א' דירה 3 (רמת יוסף)	03-5082155
גבעתיים	בן גוריון 216	03-7322466
הוד השרון	הרשות 6	09-7417263
זכרון יעקב	הנשיא 35	04-6397274
חדרה	הרצוג 8	04-6323540
חולון	שד' ירושלים 1	03-5502880
חיפה	שד' מוריה 50	04-8388817
ירושלים	מאפו 1	02-6253641
פסגת זאב	חיים פזנר 1	02-5835704-5

קבלת קהל (בתיאום מראש)		שירותים הניתנים בלשכה
יום ג' - פעם בשבועיים	21:00-19:00	דיני משפחה
יום ג'	19:00-17:00	דיני משפחה, דיני עבודה
יום ג'	19:00-17:00	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ג'	19:00-17:30	דיני משפחה
יום ב'	18:00-16:00	דיני משפחה, דיני עבודה
יום ג'	18:00-16:00	דיני משפחה
יום ג'	18:30 - 16:30	דיני משפחה, טיפול רגשי
יום ד'	19:00-17:00	דיני משפחה, דיני עבודה וביטוח לאומי
ימים א'-ב'	17:00-16:00	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ב'	20:00 - 18:00	דיני משפחה, טיפול רגשי
יום ב' 18:00-16:00 יום ד' 12:30-09:30		דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ד'	18:00-16:30	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ב'- פעם בשבועיים	18:00-16:30	דיני משפחה

לשכה	כתובת	טלפון
כפר סבא	ויצמן 83, בית שרה	09-7443095
כרמיאל	שריג 20, שכונת הגליל	04-9985993
מודיעין	אחלמה 1	08-9708786
נתניה	מקדונלד 13	09-8628582 09-8823192
סביון-בקעת אונו	סמטת היובל 1 (בית התרבות)	03-6351177
עפולה	מנחם אוסישקין 21	04-6523491
פתח תקווה	כ"ט בנובמבר 4	03-9343921
קרית גת	ככר פז 8	08-6881206
קדימה-צורן	ההגנה פינת רחוב בן-צבי (סמוך למועצה)	09-8990050
קריית חיים	בית אלפא 1, בית צ'ארנה	050-6939399
ראשון לציון	רוטנברג 7	03-9658705
רחובות	הרצל 131	08-9456395
רמת גן	מאיר בעל הנס 12	03-7586944
רעננה	קלאוזנר 3	09-7483553
תל אביב	שד' דוד המלך 38, קומה 1	03-6923851
קריית שמונה	עולי הגרדום 18	04-6903520

קבלת קהל (בתיאום מראש)		שירותים הניתנים בלשכה
יום ג'	19:00-17:00	דיני משפחה, טיפול רגשי
יום ד'		דיני משפחה, דיני עבודה
יום ג' 11:00-09:00 יום ד' 19:00-16:30		דיני משפחה, טיפול רגשי
יום ב'	18:00-16:00	דיני משפחה
יום ג'	18:00-16:00	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ד'	16:30-15:00	דיני משפחה
יום ב'	18:00-16:00	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
בתיאום מראש		דיני משפחה
יום ד'	12:00-10:00	דיני משפחה
בתיאום מראש		דיני משפחה
בתיאום מראש		דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום א'	18:30-16:30	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום ג'	18:00-16:00	דיני משפחה
יום ד' 18:00-16:00 בתיאום מראש		דיני משפחה, דיני עבודה
ימים ב', ד'	18:00-16:00	דיני משפחה, דיני עבודה, טיפול רגשי
יום א'		דיני משפחה, גישור

יש לתאם מראש פגישה בלשכה המשפטית.
קו ייעוץ ארצי של ויצו לזכויות נשים בעבודה - 03-6923825
ימי ושעות פעילות: א', ג', ה' בין השעות 11:00 - 15:00

מלבד הלשכות המשפטיות, מפעילה ויצו גם תמיכה וליווי קבוצתיים, במסגרת תוכניות "ממשיכות בדרך" - תוכניות לנשים בהליכי פרידה ביוזמה ובהפעלה של ויצו בשיתוף "מרכז רקמן" באוניברסיטת בר אילן.

לפרטים על תוכנית "ממשיכות בדרך" ניתן לפנות לטלפון - 03-6923791